

BANDELOZE BANKEN

De financiële sector speelt mooi weer met gratis geld. Het wachten is op harde maatregelen om de sector voortaan in het gareel te houden.

TEKST: KOEN LAUWERS (FINANCIEEL ANALIST)

Tijdens de jaren zeventig van de vorige eeuw maakten de winsten van financiële instellingen 16 procent uit van de totale bedrijfswinsten. In de tien jaar tot 2008 was dit aandeel opgelopen tot maar liefst 41 procent. Dit is erg veel voor een sector die in principe alleen verondersteld wordt de rol van intermediair tussen kredietverschaffer en kredietnemer te vervullen.

In theorie bestaat de activiteit van een bank hoofdzakelijk uit het verwerven van deposito's en het weer uitlenen als risicokapitaal. De winst wordt bijgevolg gehaald uit het renteverskil tussen de toegekende en de aangerekende rente. Banken vervullen nog steeds deze rol, zij het allang niet meer in hoofdzaak. Slimme bankiers kregen al snel door dat met hefboomproducten en allerhande derivaten veel meer geld te verdienen viel dan met de traditionele bankactiviteit. De banksector kreeg een disproportioneel belang in de economie in verhouding tot de toegevoegde economische waarde die ze levert. Tot het in 2007 en 2008 goed misliep.

PERCEPTIE EN REALITEIT

De voorbije maanden wordt de perceptie gecreëerd dat alles weer pais en vree is in de financiële sector. Daarbij wordt dan verwezen naar het feit dat banken weer winstgevend zijn en een deel van de toegekende overheidssteun al hebben terugbetaald. Er wordt echter zelden uitgelegd op welke manier dit gebeurt.

Banken kunnen zich voorlopig nog onbeperkt en zo goed als gratis laven aan een fontein van liquiditeiten die hun door de centrale banken ter beschikking worden gesteld. Tegelijk zijn de criteria om geld uit te lenen veel strenger en worden banken erg terughoudend, om oninbare leningen zo veel mogelijk uit te sluiten. De liquiditeitssteun zorgt eveneens voor hogere activap-

rijzen (bijvoorbeeld aandelen) waar de banken op hun beurt van profiteren. Daarnaast werden de waarderingsregels versoepeld waardoor bepaalde activa weer tegen een theoretische waarde (marked-to-model) mogen worden gewaardeerd in plaats van tegen de echte marktwaarde (marked-to-market). Heel wat van die activa hebben echter geen reële waarde meer, ofwel omdat de producten niet meer verhandeld kunnen worden en/of omdat het onderliggend actief intussen zo goed als waardeloos is geworden. Deze activa kunnen ook dienen als onderpand om extra geld van de centrale banken te verkrijgen.

De manier waarop de financiële crisis wordt aangepakt komt in realiteit neer op het drukken van nieuw geld. Dit heeft funeste gevolgen voor de gezondheid van de overheidsfinanciën want de staatsschuld

BANKEN MOETEN MEER IN CASH EN STAATSOBLIGATIES GAAN INVESTEREN

schiet vrijwel overal ter wereld de hoogte in. De Maastricht-norm, die onder meer voorschrijft dat de staatsschuld niet meer dan 60 procent van het bruto binnenlands product mag bedragen, is voor de meeste landen van de Europese Unie verder verwijderd dan ooit.

BIS IS BAAS

Eerder deze maand werkte het Basel-comité van de Bank of International Settlements (BIS) een voorstel uit met een reeks maatregelen die een nieuwe financiële crisis

moeten voorkomen. Het gaat om een aantal aanpassingen van de Basel II-akkoorden die vanaf 2012 nageleefd moeten worden. De BIS is eigenlijk de centrale bank der centrale banken en het Basel-comité bestaat uit centrale bankiers uit 27 landen die regels uitvaardigen over hoe het er in de financiële sector aan moet toegaan.

Een van de kernpunten is dat de liquiditeitsratio van de banken omhoog moet. Banken zullen meer winsten moeten reserveren en kapitaal opzijzetten om aan hun verplichtingen te kunnen voldoen. Er moet genoeg geld beschikbaar zijn om onder alle omstandigheden aan de vraag van depositohouders, schuldeisers en andere tegenpartijen te kunnen voldoen. Tijdens de crisis van 2008 is gebleken dat heel wat activa die als liquide werden beschouwd niet te gelde gemaakt konden worden. Banken zullen daarom meer in cash en overheidsobligaties moeten investeren.

Een ander aandachtspunt is de mate waarin de beschikbare liquiditeit volstaat om de verplichtingen op langere termijn te kunnen voldoen. Het kernkapitaal van de banken was de voorbije jaren uitgehold nadat ook met zogenaamde hybride schuldinstrumenten rekening werd gehouden bij de berekening ervan. Hybride producten hebben kenmerken van schuld en van eigen vermogen. Zo zijn er hybrides die als obligaties worden verkocht maar naar het eigen vermogen omgezet kunnen worden in de vorm van aandelen. Hybrides dragen zeker niet bij tot de transparantie. De komende jaren zullen de meeste van deze producten daarom gefaseerd verdwijnen. De bedoeling is dus dat banken meer kapitaal van goede kwaliteit zullen aanhouden.

Ten slotte wil het Basel-comité ook de leverage of hefboom aan banden leggen. Dit is de verhouding tussen het eigen vermogen en de middelen die uitgeleend zijn. Met name tijdens de jaren voor het uitbreken